CAG
Centrum Agrarische Geschiedenis

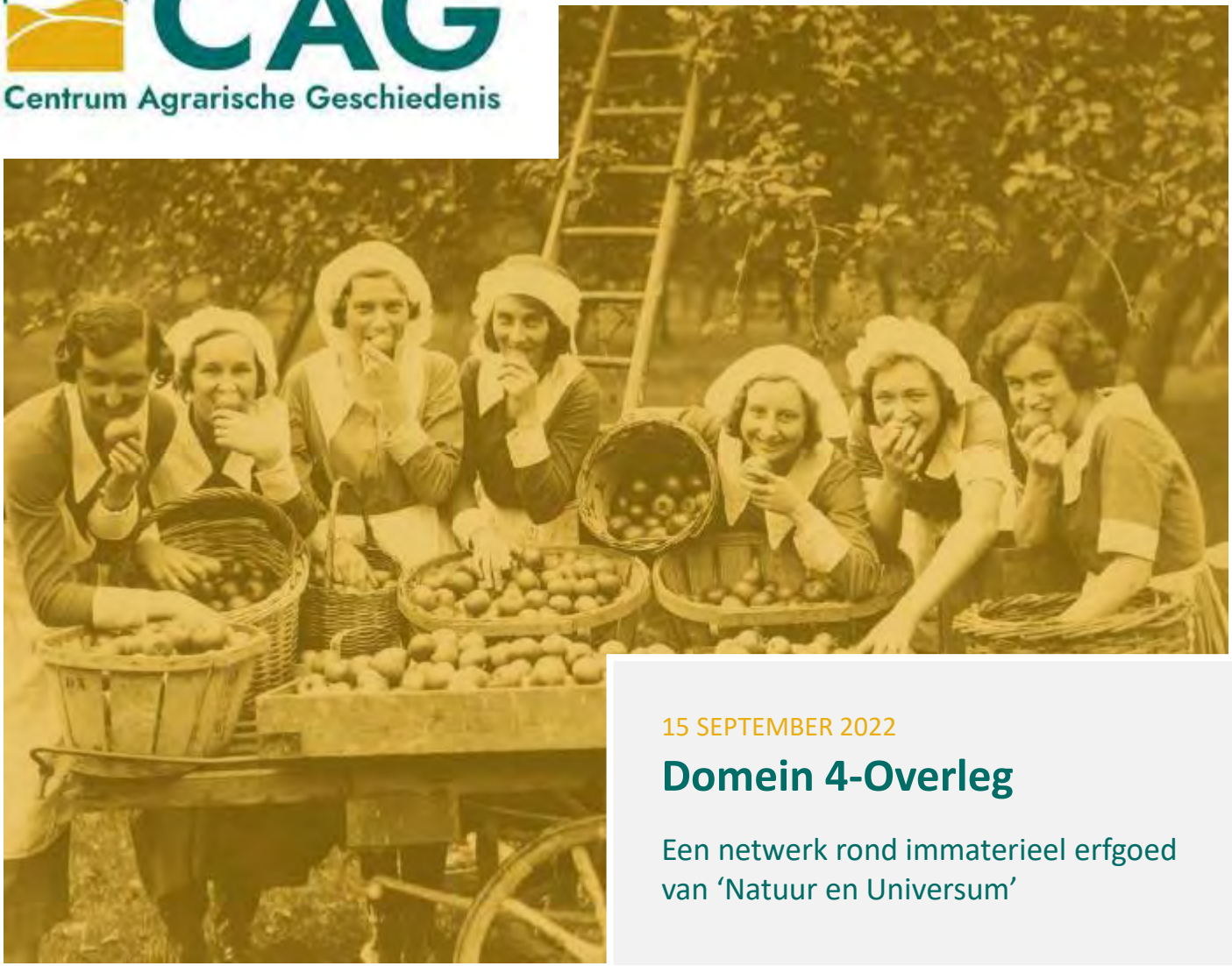

15 SEPTEMBER 2022

Domein 4-Overleg

Een netwerk rond immaterieel erfgoed
van ‘Natuur en Universum’

Agenda

- ✔ Presentatie CAG: Erfgoedzorgtrajecten, MOES-tuin en beleidsplan
- ✔ ICE en duurzaamheid. Water en land
- ✔ Focus Vakmanschap: Teeltselectie
- ✔ Koffiestories – Erfgoedcel Brugge
- ✔ Erfgoeddag 2023 ‘Beestig’ - FARO
- ✔ Beestig Bokrijk – Bokrijk
- ✔ Bûûmplanters
- ✔ Rondje van de tafel

Presentatie CAG

Erfgoedzorgtrajecten

- Richting Inventaris:
  - Sint-Antoniusvieringen i.s.m. PARCUM en Histories
    - Indienen op 15/10
  - Paardenprocessie Hakendover i.s.m. PARCUM en Histories
    - Erkend op 4/7
  - Jachthoornblazen op Fürst-Pless en Parforce hoorn i.s.m. Cemper
  - Broodcultuur i.s.m. bakkerijmuseum Veurne
    - Lange termijn

Erfgoedzorgtrajecten

- Blijvende ondersteuning inventariselementen
  - Doorstart werkgroep telen van grondwitloof
  - Valkerij, biercultuur, frietkotcultuur, trekpaardencultuur (Re-Org traject voor collectie KMBT i.s.m. erfgoedcel ZENDER) …
- Internationaal
  - Traditional irrigation in Europe, multinationaal dossier met België (Lommel en Cierreux), Oostenrijk (trekkend land), Nederland, Duitsland, Zwitserland en Luxemburg: ingediend in maart 2022
- Speciale aandacht aan ICE en dieren
  - aantal trajecten : workshop ICE en dieren
- Meester-leerling beurzen

MOES-tuin

MOES-tuin wil mensen rond

- ✔ **M**aterieel en immaterieel
- ✔ **O**ngekend en levend
- ✔ (moestuin)**E**rfgoed
- ✔ **S**amenbrengen

©mmeZsazsa

Erfgoedproject: erfgoed van, over en in de moestuin

- ✔ Veldtekening van moestuinerfgoed in Vlaanderen
- ✔ Participatieve registratie en waardering
  - ✔ Museaal erfgoed, Archief-Bibliotheek-Documentair, ICE – 3 proeftuinen
- ✔ Publiekswerking: activiteiten en projectwebsite: feb/maart– sept 2023
- ✔ Projectmedewerker Lien Vloeberghs (start in oktober)

Beleidsplan 2024-2028

- ✓ continuïteit
- ✓ speerpunten

Beleidsplan 2024-2028

- ✔ **Continuïteit**
  - ✔ Mens & voeding, mens & dier, mens & landschap
  - ✔ Trajecten op maat + beurzen
  - ✔ LT werk bemiddeling, dialoog, sensibilisering, borgen, documenteren
  - ✔ Netwerk en Domein 4-overleg
- ✔ **Duurzaamheid**
  - ✔ Inbedden en uitdragen
  - ✔ Netwerk internationaal & interdisciplinair
- ✔ **Dieren**
  - ✔ EGD 2023
  - ✔ LT werk achter de schermen
  - ✔ Meerstemmigheid en diversiteit
  - ✔ Netwerk EGG
  - ✔ Netwerk internationaal & interdisciplinair

Focus Vakmanschap: Teeltselectie

Focus Vakmanschap (2021-2023)

- ✔ Project in samenwerking met het Domeinnetwerk Immaterieel Cultureel Erfgoed
- ✔ 10 vakmanschappen worden gedocumenteerd
  - ✔ CAG + ‘t Grom: teeltselectie & focus witloofteelt

Teeltselectie

- 2022 en voorjaar 2023: fases in teelt documenteren
- 2023 activatieluik

ICE en duurzaamheid.
Water & land

Water en land.

- 3-jarig internationaal pilootproject met KIEN (2022-2024)
- Erfgoedproject: centrale rol voor ICE, vanuit een ‘duurzaamheidsbril’
  - Immaterieel erfgoed van water en land als hefboom voor ecologische duurzaamheid

Waterbeheer

- Huidige urgentie: verdroging en vernatting
- 2 erfgoedgemeenschappen
  - Graslandbevloeiing
  - Watermolens

Stand van zaken

- ✔ Literatuuronderzoek
- ✔ Gesprekken met erfgoedgemeenschappen
  - ✔ Kansen en noden in kaart gebracht

Najaar 2022

Focuspunten in Water & Land:

1. Samenwerking tussen partners
    - Best practices onderzoeken
    - Lerend netwerk samenbrengen
2. Kennis borgen en verspreiden
    - Documenteren
    - Interviews
    - Projectwebsite www.waterenland.be
3. Onderzoek
    - Biocultural Heritage Framework
    - eDNA-analyses

PAUZE

CAG

Centrum Agrarische Geschiedenis

www.cagnet.be

contact@cagnet.be – 016 32 35 25

Vlaanderen verbeelding werkt

cera

BOERENBOND trouw aan land- en tuinbouw

KU LEUVEN

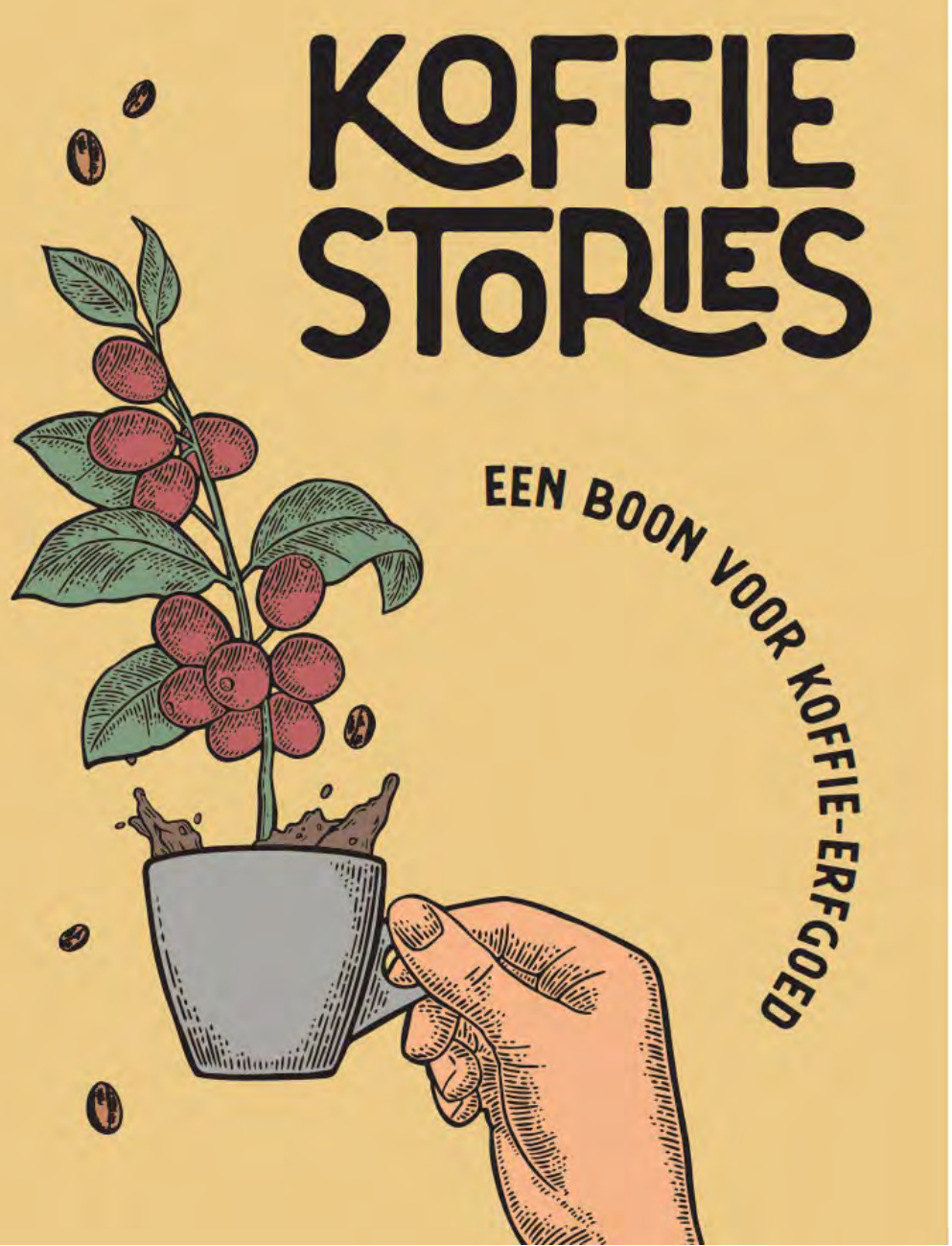

Koffiestories in Brugge

www.koffiestories.be

Doel

Via koffie mensen en sectoren verbinden

Vakmanschap rond koffie delen

Koffietradities in de kijker zetten

Brugs materieel koffie-erfgoed bekend maken

Brugs concept

4 modules op 4 locaties

+ Extra module rond koffie recycleren

Project van Erfgoedcel Brugge i.s.m. diverse partners uit diverse sectoren

6 oktober – 6 november

Koffiekaart/plan met expolocaties, Brugse koffiehuizen

Activiteitenkalender

Partners

- Trekker: Erfgoedcel Brugge
- Initiatief: FIKA vzw
- Algemene ondersteuning: WIE, CAG, Handmade in Brugge
- Koffiebranders en koffiehuizen

- Module 1: koffieplant
- Partner: Oxfam Wereldwinkel
- Locatie: Oxfam Wereldwinkel Sint-Andries
- Insteek: Fairtrade
- Activiteiten: i.s.m. Noord-Zuiddienst Brugge – koffietasting tijdens week van de fairtrade (5-15/10)

Partners

- Trekker: Erfgoedcel Brugge
- Initiatief: FIKA vzw
- Algemene ondersteuning: WIE, CAG, Handmade in Brugge
- Koffiebranders en koffiehuizen

- Module 2: koffie branden
- Partner: Openbare Bibliotheek, Handmade in Brugge
- Locatie: Biekorf
- Insteek: Lokaal vakmanschap
  Activiteiten: mobiel koffiehuis “Paard en Ruiter” en proeven koffieblend DEES (Brugse maker) – 8/10

Partners

- Trekker: Erfgoedcel Brugge
- Initiatief: FIKA vzw
- Algemene ondersteuning: WIE, CAG, Handmade in Brugge
- Koffiebranders en koffiehuizen

- Module 3: koffie zetten
- Partner: Yot vzw i.s.m. WIE en FIKA-huis
- Locatie: Magdalenakerk
- Insteek: Sociale verbinding
- Activiteiten: Koffie en connectiviteit– diverse activiteiten waarbij koffie wordt ingezet bij rouwverwerking – 23/10

Partners

- Trekker: Erfgoedcel Brugge
- Initiatief: FIKA vzw
- Algemene ondersteuning: WIE, CAG, Handmade in Brugge
- Koffiebranders en koffiehuizen

- Module 3: koffie zetten
- Partner: Yot vzw i.s.m. Avansa
- Locatie: Magdalenakerk
- Insteek: Diversiteit
- Activiteiten: Arabisch koffieritueel

Partners

- Trekker: Erfgoedcel Brugge
- Initiatief: FIKA vzw
- Algemene ondersteuning: WIE, CAG, Handmade in Brugge
- Koffiebranders en koffiehuizen

- Module 4: koffie drinken
- Partner: VIVES Hogeschool i.s.m. Spellenlab en FIKA-huis
- Locatie: Campus Xaverianen
- Insteek: Spel en educatie
- Activiteiten: drie vertelavonden met koffie en spel – herfstvakantie

Partners

- Trekker: Erfgoedcel Brugge
- Initiatief: FIKA vzw
- Algemene ondersteuning: WIE, CAG, Handmade in Brugge
- Koffiebranders en koffiehuizen

- Module 4: koffie drinken
- Partner: VIVES Hogeschool i.s.m. Spellenlab, Musea Brugge en Erfgoedcel Brugge
- Locatie: Campus Xaverianen
- Insteek: Spel en educatie
- Activiteiten: Digitale ontsluiting koffie-erfgoed VIVES Spellenlab en Musea Brugge via touchtafel

Partners

- Trekker: Erfgoedcel Brugge
- Initiatief: FIKA vzw
- Algemene ondersteuning: WIE, CAG, Handmade in Brugge
- Koffiebranders en koffiehuizen

❖ Extra: koffiegruis recycleren
❖ Partner: Kopje Zwam i.s.m. Circular Hub Brugge en Klimaatpunt
❖ Locatie: Huis van de Bruggeling, klimaatpunt
❖ Insteek: Ecologie
❖ Activiteiten: pizzaworkshop met Kopje Zwam en presentatie culticar + extra tips aan het klimaatpunt

Plannen 2023

Erfgoeddag	**Erfgoedweek**
Thema ‘Beestig!’ 23 april Doelgroep: brede publiek	Thema volgen mag, niet verplicht 17-28 april (week voor & na EGD) Doelgroep: scholen
Deadline inschrijvingen: 13 januari	*Deadline inschrijvingen: 2 december*

Meer info & inspiratie: faro.be/erfgoeddag
Vorming: faro.be/vorming

Kapstok brochure EGD

- **Terug-kijken met andere ogen**
  (Maarten Reesinck, U Amsterdam)
- **Mens en dier, altijd in beweging**
  (Chantal Bisschop en Femke Paulussen, CAG)
- **Beestige collecties, en de gevaren die dieren in collecties met zich meebrengen** (FARO)
- **Het dier van de rekening? Tradities en dieren** (FARO)
- **Over spinnen, wolven en ezels: dierenverhalen als bron van taalplezier** (FARO)
- **Het dier in beeld verbeeld** (FARO)
- **Veranderende opvattingen over dieren in cultureel erfgoed**
  (Leonie Cornips, Meertens Instituut)
- **Hoe de best bewaarde 19e-eeuwse dierentuin zich ontpopt tot de zoo van morgen**
  (ZOO A'pen)
- **Van geëerde schepper tot gevreesde killer. De rol van de spin in de menselijke cultuur**
  (Koen Van Keer, ADVN)
- **Elders in erfgoedland** (FARO)
- **Praktisch luik** (FARO)

Brochure Erfgoedweek

- **Opzet van de Erfgoedweek**
- **Erfgoedklasbakken**:
  waarom, bevraging & wat zit erin voor u?
- **Vipactiviteiten**:
  waarom, bevraging & wat zit erin voor u?
- **Erfgoedwijs.be:**
  waarom, inspiratie & wat zit erin voor u?
- **De toekomst van Erfgoeddag en onderwijs**
  - Waarom?
  - Wanneer?
  - Drie formules
  - Bouw in 2023 verder op uw contacten van 2022
  - Outreachend werken
- **Ondersteuning vanuit FARO**

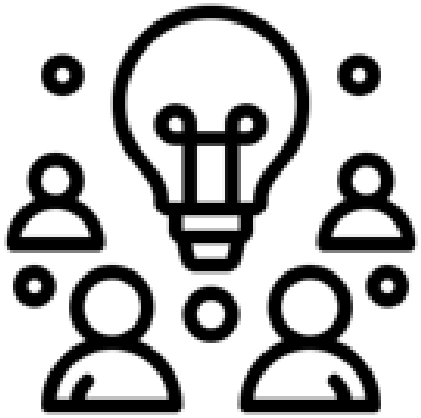

Eva Begine
Medewerker Educatie I Erfgoedweek
eva.begine@faro.be

Michelle Van Meerhaeghe
Communicatiemanager I Erfgoeddag
michelle.van.meerhaeghe@faro.be

faro

FARO is het steunpunt voor het roerend en immaterieel cultureel-erfgoedveld.

Priemstraat 51 1000 Brussel
+32 (0)2 213 10 60
info@faro.be

Vlaanderen
verbeelding werkt

BOKRIJK

Beestig Bokrijk

Levend erfgoed op maat van de lagere school

Levend Erfgoed in Bokrijk

Duifhuis uit Sint-Truiden:

Historische boerderij, gerestaureerd als museumboerderij (2021)

Inwonende conciërge – boer André

BOKRIJK

Levend erfgoed in Bokrijk

Historische rassen: koeien, paarden, eenden, ganzen, duiven, kippen, varkens, schapen, geiten

Verspreid over meerdere locaties

In nauw overleg met Dierenwelzijn Vlaanderen (huisvesting en verzorging) en opgevolgd door bedrijfsdierenarts verbonden aan Bokrijk

BOKRIJK

Educatieve doelen Levend Erfgoed

- Publiek Levend Erfgoed leren kennen & waarderen
  - Wat is Levend Erfgoed? Wat maakt deze dierenrassen bijzonder?
  - Hoe kijken we nu naar dieren voor gebruik? Hoe was dit in historische context? -> ruimte voor dialoog maken
- Naar verschillende doelgroepen:
  - Scholen
  - Groepen
  - Individuele bezoekers: gezinnen met jonge kinderen, volwassenen, …
- Gefaseerde aanpak: 2022 hoofdfocus scholen
  - Door restauratie aantal programma's niet beschikbaar
  - Aantrekkingskracht dieren voor lagere schoolkinderen

  -> Beestig Bokrijk

BOKRIJK

Scholenprogramma Beestig Bokrijk

Doelgroepen:

Basisonderwijs (alle graden)/Gezinnen met kinderen

Duur: 1,5 u – inbegrip logistiek

Opzet:

- Begrip levend erfgoed
- Veranderende relatie mens – dier: een dier was vooral nuttig
- Kinderen vergelijken hun leven met dat van families vroeger, in het bijzonder hun relatie/afhankelijkheid van boerderijdieren.
- Ervaren dat meerdere generaties en ook niet-familieleden samenleefden

Scholenprogramma Beestig Bokrijk

Randvoorwaarden:

- Meerdere groepen tegelijk -> hoge capaciteit nodig
- Geen kinderboerderij
- Focus op beleven en informeel leren

BOKRIJK

3 onderdelen met elk eigen inhoud

Vierkantshoeve Beverst

- “arme” boerderij, eind 19de-begin 20ste eeuw, historisch ingericht
- Kinderen vergelijken hun leven met dat van families vroeger
  - Huisvesting
  - Taken op de boerderij
  - Samenleven met dieren
  - Samenwonen met extended family
- Gebruiken zoals tuieren van de geit

3 onderdelen met elk eigen inhoud

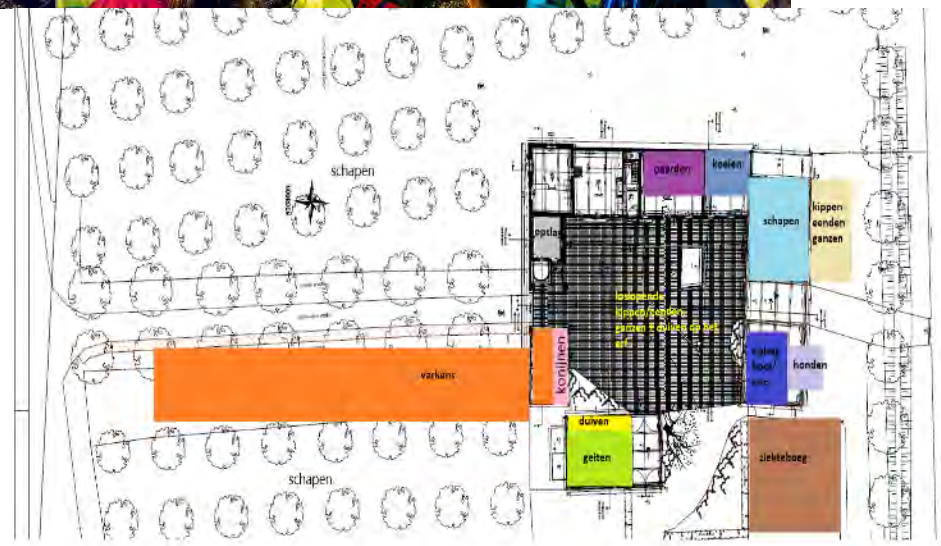

Duifhuis

- Levend erfgoed:
  - concept zonder term echt te onthouden
  - Zorg voor de dieren door Bokrijk
- Nutsfunctie van de dieren
- Oog in oog met oude dierenrassen
- Beleving: voederen, eitjes rapen, ezels kammen, …

BOKRIJK

3 onderdelen met elk eigen inhoud

Schapenweide

- Direct contact met de dieren
- Bijzondere ervaring om in de weide te mogen als enigen
- 3de locatie die 3 groepen tegelijk mogelijk maakt

- niet realistisch: schapen te angstig of te hevig
- 2023: aanpassing naar oude spelen gerelateerd aan dieren/boerderij: Blinde merrie / eitjesestafette met lepels, haasje over, …

BOKRIJK

Organisatie aan de hand van historische boerenfamilie

Organisatie is key!

- Meerdere groepen tegelijk -> gidsen moeten zich aan timing houden
- Kinderen mogen veel doen:
  - Hoe iedereen aan bod laten komen?
  - Hoe groep in de hand houden?

Boerenfamilie anno 1900

- 7 personages met karaktertrek
- Stickers om kinderen in te delen
- 7 groepjes: alle grootmoeders, alle dochters, …
- Per familie indelen ook mogelijk

BOKRIJK

Organisatie aan de hand van historische boerenfamilie

Werkpunt

- Inleving in het verhaal belangrijk
- Meer last dan lust

-> gidsen dit nog niet helemaal onder de knie

- Weeskindje: te complex/kan gevoelig liggen -> neefje

BOKRIJK

Uitdagingen

- Dieren zijn onvoorspelbaar, kinderen ook ☺
- Belasting dierenerf
- Logistiek hele uitdaging:
  - Materialen
  - Voeder
  - Verzorging dieren (hoefsmid, …)
- Meerdere collega's betrokken:
  - Gidsen
  - Boer André
  - Seizoensmedewerkers
- Concept Levend Erfgoed moeilijk om uit te leggen

➢ Werkgroep voor komend seizoen

En verder…

Museumboerderij als troef

- Minimale aanvulling momenteel:
  - Gids op locatie
  - Paneeltjes dieren

En verder…

Museumboerderij als troef

- Uitbouw lange termijn
  - Verschillende doelgroepen
  - Gelaagdheid
- Ideeën:
  - Families met jonge kinderen
  - Dialoog/bewustmaking voor volwassenen

BOKRIJK

La Fidélité future

Een nieuwe toekomst voor een oude Brusselse boomgaard

J. B. Van Mons (1765-1842) de prins van de pomologie

La Fidélité

Reconstructie van de collectie fruitvariëteiten die Jan Baptist Van Mons samenbracht in zijn experimentele boomkwekerij ‘La Fidélité’ te Brussel.

La Fidélité:

-1798 tot 1819

-1080 variëteiten: peer, appel, pruim en kers

-mix van Belgische, Franse, Nederlandse, Duitse, Engelse en Slavische variëteiten.

-232 variëteiten door van Mons zelf veredeld.

-totaal van 80.000 bomen op 3 ha binnen de Brusselse vijfhoek

Van Mons: de wetenschapper, de pomoloog, de Brusselaar

-Biografie

-Locatie La Fidélité en werkwijze Van Mons

-19de eeuws netwerk pomologie wereldwijd

-Horticultuur in Brussel en omstreken

-Welke plaats nam fruit in op de Brusselse tafels?

-Hoe zag Brussel er uit in de 19de eeuw?

BLOG ONLINE

STADSWANDELING LA FIDÉLITÉ FUTURE

La Fidélité Future

-project ondersteund door Urban Brussels, start 2021

-reconstructie collectie La Fidélité, gefragmenteerd en verspreid over gewest.

-vergroening/verfruiting van de stad en lokale voedselproductie: fruitboom in de stad

-publiek kennis laten maken met Brussels fruitpatrimonium en excentrieke Brusselaar J.B. Van Mons

WERKWIJZE en AANPAK

Aankoop plantklare bomen

Aanplant in de stad

Verdeling bomen aan Brusselaars

WERKWIJZE en AANPAK

verzamelen entmateriaal en eigen kweek i.s.m.

professionele boomkweker

stadskwekerij Brussel

WERKWIJZE en AANPAK

kennisverspreiding door
workshops snoei, zorg en enten

La Fidélité Future 2021-2022

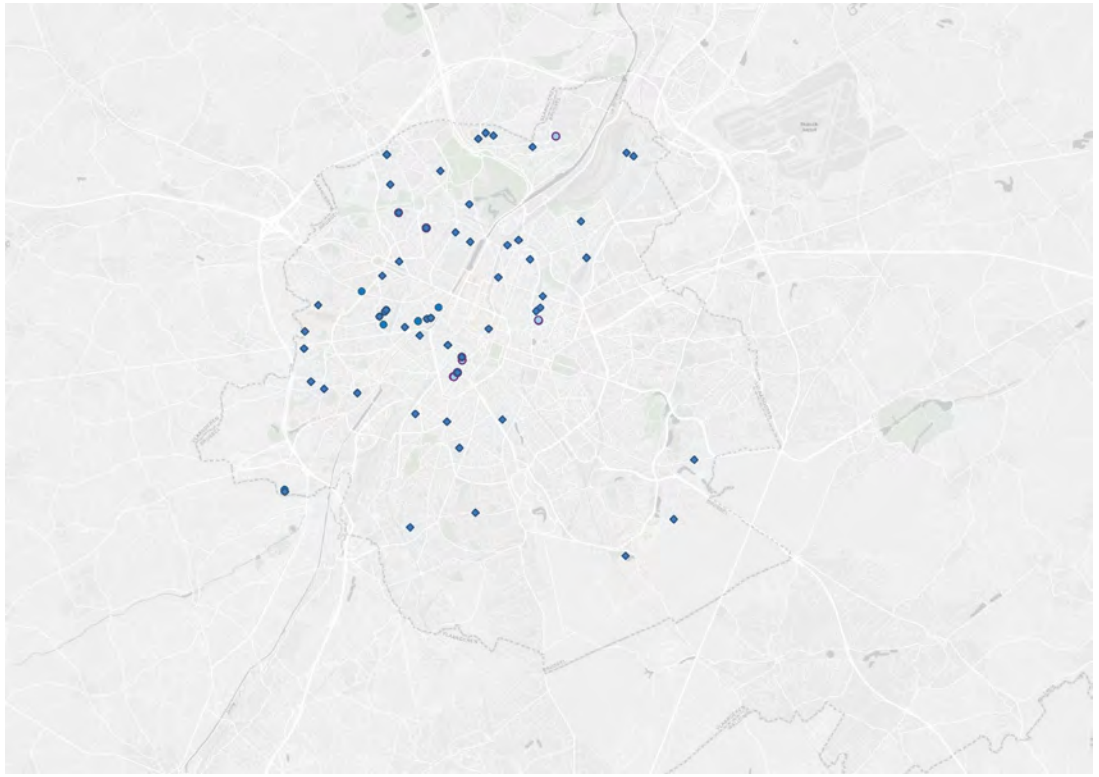

In het eerste projectjaar werden 126 fruitbomen uitgeplant in het gewest.

Combinatie rassen uit lijst (79) en bestuivers